

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัย นางจุฬารรณ สิงห์ไชย รหัสนักศึกษา 2599000391 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงาน (2) สภาพการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร (3) สภาพและความต้องการการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร (5) แนวทางการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน ในปีการผลิต 2559/2560 จำนวน 236 ราย ขนาดตัวอย่างจำนวน 148 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรสองในสามเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.07 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.89 คน แรงงานในการปลูกอ้อยโรงงานเฉลี่ย 1.90 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาคมชาวไร่อ้อย และลูกค้า ธ.ก.ส มีประสบการณ์ในการปลูกอ้อยโรงงาน เฉลี่ย 7.22 ปี มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 24.69 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 12.01 ตันต่อไร่ รายได้จากการขายอ้อยโรงงานเฉลี่ย 11,753.72 บาทต่อไร่ และต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,724.22 บาทต่อไร่ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่กู้ยืมจากโรงงานและใช้ทุนตนเอง (2) การปลูกอ้อยโรงงาน พบว่า เกษตรกรกว่าครึ่งปฏิบัติตามคำแนะนำทางวิชาการ ในระดับมากที่สุด และเกือบหนึ่งในสามปฏิบัติในระดับมาก (3) เกษตรกรเกือบทั้งหมดได้รับการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานจากโรงงานน้ำตาล ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน ในภาพรวมเกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานจากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม และสื่อมวลชนในระดับปานกลาง เกษตรกรเกือบทั้งหมดต้องการการส่งเสริมการผลิตจากโรงงานน้ำตาล ต้องการการสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน และด้านเครื่องจักรกล ในภาพรวมเกษตรกรต้องการการส่งเสริมผ่านสื่อบุคคลในระดับมาก (4) ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน ด้านแหล่งเงินทุน และด้านเครื่องจักรกลในระดับมาก และในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับคำแนะนำหรือการเข้าไปให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่ ด้านแหล่งเงินทุน ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้จากสื่อต่างๆ ด้านเครื่องจักรกล (5) ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานในระดับมากในทุกประเด็น ได้แก่ ประเด็นเนื้อหาความรู้การผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร การผลิตอ้อยโรงงาน และการให้บริการและการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การผลิตอ้อยโรงงาน จังหวัดอุตรดิตถ์

Thesis title: Extension Guidelines for Sugarcane Production of Farmers in Thong Saen Khan District of Uttaradit Province

Researcher: Mrs. Julawan Singchai; **ID:** 2599000391;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) (1) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm; Associate Professor;

(2) Dr. Benchamas Yooprasert; Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic social and economic conditions of sugarcane farmers (2) sugarcane production conditions of farmers (3) extension conditions and needs of sugarcane production for farmers (4) problems and recommendations about sugarcane production extension of farmers (5) extension guidelines for sugarcane production of farmers.

Population of this study was 236 sugarcane farmers in Thong Saen Khan District, Uttaradit province who had registered as a farmer with Thong Saen Khan District Agricultural Office in the production year of 2016/2017. The sample size was 148 people and using the simple sampling method. Data was collected by interview form. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, minimum value, maximum value, average, standard deviation, and ranking.

The findings showed that (1) two out of three farmers was male with the average age of 51.07 years old and completed grade 6 of primary school education. The average household members were 3.89 people. The average labor force in sugarcane production was 1.90 people. Most of the farmers were members of the group pr agricultural institution. The majority of the members were also members of sugarcane planter association and Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The farmers had approximately 7.22 years of experience in sugarcane production with the average planting area of 24.69 Rai. The average products were 12.01 Ton/Rai. The average income from selling sugarcane was 11,753.72 Baht/Rai and the average cost of production was 9,724.22 Baht/Rai. Most of the financial resource came from lending the money from the factory or self-financing. (2) In sugarcane production, it was revealed that more than half of the farmers followed the guidelines from the academic officer at the highest level and almost one-third of the farmers followed at a high level. 3) Almost all of the farmers had received sugarcane production extension from sugar factories. Most of the farmers received the support on getting financial resources. In general view, farmers had received the sugarcane production extension from individual, group, and mass media at a medium level. Almost all of the farmers wanted to get the production extension from sugar factories, support in financial resources, and machinery. In an overall picture, farmers wanted to receive the extension through individual media the most. (4) Farmers face with the problems of sugarcane production extension, financial resources, and machinery at a high level. And in general, farmers agreed with the suggestions at a high level in all 4 topics such as the receiving of recommendations or the obtainment of the consultation of the officer, the financial resources, the knowledge and information receiving from various media, and the machinery. (5) Overall, farmers agreed with sugarcane production extension guidelines at a high level in all aspects such as knowledge aspect about sugarcane production of farmers, sugarcane production, and service and support in production factors.

Keywords: Extension guidelines, sugarcane production, Uttaradit province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. สนิษฐ คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวคิดในการเรียบเรียง รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะนำไปถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่จากแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ที่ได้ให้ความรู้และอำนวยความสะดวกในทุกด้านซึ่งมีผลให้การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนข้อมูล ขอบคุณท่านผู้นำชุมชนและเกษตรกรในอำเภอทองแสนขันทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และเพื่อนนักศึกษาแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้ที่ให้การสนับสนุนกำลังใจและคำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจเสมอทำให้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีมาโดยตลอด ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นกำลังใจที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งต่อการนำไปสู่ความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

จุฬารรณ สิงห์ไชย

สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
สภาพทั่วไปของอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์	8
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	14
แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตอ้อยโรงงาน	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยโรงงาน	49
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร	62
ตอนที่ 3 สภาพและความต้องการการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร	67
ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน	77
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร	86
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
สรุปการวิจัย	93
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	112
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย	113
ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	128
ประวัติผู้วิจัย	131

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรแยกรายตำบลและในเขตเทศบาลของอำเภอทองแสนขัน.....	9
ตารางที่ 2.2 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์	10
ตารางที่ 2.3 แสดงพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์	12
ตารางที่ 3.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตามสัดส่วนของแต่ละตำบล.....	42
ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษาของเกษตรกร	49
ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในการปลูกอ้อยโรงงาน การเป็นสมาชิกกลุ่ม และสถาบันเกษตรกร และสมาชิกผู้ปลูกอ้อยของโรงงาน.....	51
ตารางที่ 4.3 ประสิทธิภาพในการปลูกอ้อยโรงงาน.....	43
ตารางที่ 4.4 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด และลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร	53
ตารางที่ 4.5 ผลผลิตในรอบปีต่อไร่และรายได้.....	55
ตารางที่ 4.6 ต้นทุนการผลิต ค่าเตรียมดินและค่าท่อนพันธุ์.....	56
ตารางที่ 4.7 ค่าปุ๋ยและค่าสารเคมี.....	58
ตารางที่ 4.8 ค่าจ้างแรงงาน	60
ตารางที่ 4.9 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตอ้อยโรงงาน.....	61
ตารางที่ 4.10 สภาพการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร.....	62
ตารางที่ 4.11 ระดับการปฏิบัติการผลิตอ้อยโรงงาน.....	66
ตารางที่ 4.12 การได้รับการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานจากหน่วยงานและการได้รับการส่งเสริม หรือสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตอ้อยโรงงานในด้านต่างๆ.....	67
ตารางที่ 4.13 การได้รับการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานจากสื่อต่าง ๆ.....	68
ตารางที่ 4.14 ตารางสรุปภาพรวมการได้รับการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานจากสื่อต่าง ๆ ของ เกษตรกร.....	71
ตารางที่ 4.15 ความต้องการการส่งเสริมหรือสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตอ้อยโรงงานในด้านต่างๆ และความต้องการการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานจากหน่วยงาน.....	72
ตารางที่ 4.16 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานผ่านสื่อต่างๆ.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.17	ตารางสรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร ผ่านสื่อต่าง ๆ.....	76
ตารางที่ 4.18	ปัญหาของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน.....	77
ตารางที่ 4.19	ตารางสรุปภาพรวมปัญหาของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน.....	80
ตารางที่ 4.20	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน.....	81
ตารางที่ 4.21	ตารางสรุปภาพรวมข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน.....	85
ตารางที่ 4.22	แนวทางการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร.....	86
ตารางที่ 4.23	ตารางสรุปภาพรวมแนวทางการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงานของเกษตรกร.....	92

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์.....	11
ภาพที่ 2.2 ภาพแสดงพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอทองแสนขัน.....	11
ภาพที่ 4.1 สรุป การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน ทั้ง 4 สื่อ	76
ภาพที่ 4.2 สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิตอ้อยโรงงาน ทั้ง 4 ด้าน	85

